

HRVATSKI *glasnik*

XXXII. godina, 34. broj

25. kolovoza 2022.

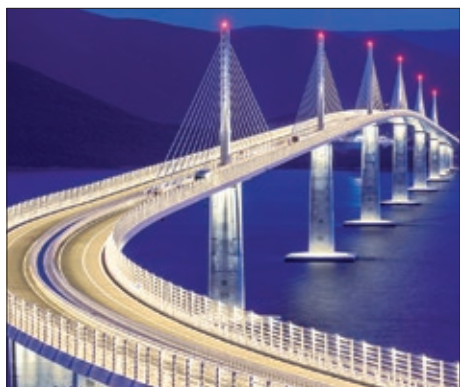
cijena 200 Ft

Rječničko blago i pučka kultura Martinaca

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

8. i 9. stranica

Pelješki most

3. stranica

Bizonja svečevala

11. stranica

Uz blagdan svete Ane

12. stranica

Dugo iščekivan školski kalendar bez promjena

Ljetni praznici približavaju se kraju, a već sljedećeg tjedna počinje nova školska godina, 2022./2023.

Prema kalendaru prvi dan nastave bit će u četvrtak 1. rujna, a posljednji u četvrtak 15. lipnja 2023. Srednjoškolci će školsku godinu završiti 4. svibnja, a u stručnim srednjim školama 31. svibnja. Jesenski praznici bit će od 29. listopada do 6. studenog, a prvi dan nastave 7. studenog. Zimski su praznici od 22. prosinca 2022. do 2. siječnja 2023., dakle prvi je dan nastave 3. siječnja. Proljetni praznici počinju 6., a završavaju 12. travnja, s prvim danom nastave 13. travnja. Prvo polugodište završava 20. siječnja 2023., a škole će do 27. siječnja obavijestiti učenike i roditelje o postignutom uspjehu. Pismeni ispiti jesenske mature održat će se od 14. do 27. listopada, usmeni na višoj razini od 10. do 14. studenog, a na srednjoj od 21. do 25. studenog. Centralni pismeni prijamni ispiti u srednje škole bit će 21. siječnja 2023. u 10 sati, naknadni 31. siječnja u 14 sati, a usmeni između 27. veljače i 14. ožujka. Upisi u osnovne škole za školsku godinu 2023./2024. održat će se 20. i 21. travnja 2023. Pismeni ispiti proljetne mature počinju 5. svibnja pismenim ispitima iz narodnosnog jezika i književnosti, a traju do 26. svibnja. Usmeni ispiti na višoj razini održat će se od 7. do 14. lipnja, a na srednjoj od 19. do 30. lipnja. Sljedeće školske godine bit će i nekoliko mjerenja, i to početnih iz razumijevanja teksta, matematike, prirodoslovnih predmeta u 6., 8. i 10. razredu, a na kraju godine u razredima od 6. do 11. Ured za obrazovanje u odabranim ustanovama u okviru stručnog nadzora provjeravat će svakodnevni tjelesni odgoj u razdoblju od 3. siječnja do 31. ožujka 2023. U novoj školskoj godini bit će i četiri tematska tjedna: između 6. i 10. ožujka financijski i poduzetnički tematski tjedan, od 27. do 31. ožujka digitalni tjedan, od 24. do 28. travnja tematski tjedan održivosti, a 30. rujna obilježit će se Dan mađarskog đlačkog sporta.

S. B.

Glasnikov tjedan

„Most prelazi preko morskog tjesnaca širine 2140 metara, dug je 2404 metra s plovidbenim profilom ispod mosta koji je 200 puta 55 metara. Prekrasan most simbol je cestovne povezanosti moderne Hrvatske, suverenosti, hrvatske nedjeljivosti, jedinstva, budućnosti...”

Davno, prije tristo godina, Dubrovčani su dio hrvatske obale prodali Turcima i tako odsjekli sjever od juga. Dana 26. srpnja 2022. ponovno je „jedna Hrvatska”. Povezan je njezin jug s ostatkom zemlje, ne trebaju se prelaziti granice drugih država. Dugo se susjedna država opirala gradnji mosta čija se vizija počela rađati samostalnošću Hrvatske, što je diplomatskim manevriranjima uspješno prevladano. Mostovi, kažu pjesnici i političari, ne samo da povezuju obale dviju rijeka ili kanjona i nadvijaju se nad morskim tjesnacima nego povezuju i ono što se ne može razdvojiti. Jer Hrvatska je jedna i jedinstvena. Most je dobio ime Pelješki most, drugi je to most po dužini u Hrvatskoj i spada među pet najvećih europskih mostova preko morskih zaljeva koji su sagrađeni na početku 21. stoljeća.

Cjelokupna čelično-betonska konstrukcija mosta koja se nalazi ispod i iznad mora teška je kao 30 Eiffelovih tornjeva. Najveći je to hrvatski infrastrukturni projekt financiran iz fondova Europske unije s bespovratnih 357 milijuna eura. Most i pristupne ceste stajali su ukupno 525 milijuna eura. Riječ je o građevini integralne hibridne konstrukcije s 13 raspona, od kojih je pet glavnih (centralnih) raspona duljine 285 metara, šest centralno postavljenih armiranobetonskih pilona visine 33 metra te dvije trake zajedno sa zaustavnom trakom koja će služiti za održavanje mosta.

Most prelazi preko morskog tjesnaca širine 2140 metara, dug je 2404 metra s plovidbenim profilom ispod mosta koji je 200 puta 55 metara, a glavni i odgovorni projektant mu je Marjan Pipenbaher. Most

povezuje mjesto Komarna na kopnenoj strani i mjesto Brijest na poluotoku Pelješcu preko morskog tjesnaca – kanala Mali Ston. Prekrasan most simbol je cestovne povezanosti moderne Hrvatske, suverenosti, hrvatske nedjeljivosti, jedinstva, budućnosti...

Europska komisija u lipnju 2017. odobrila je Hrvatskoj 357 milijuna eura iz sredstava kohezijske politike za izgradnju mosta s ciljem maksimaliziranja teritorijalne i gospodarske kohezije cijele regije, jačanja gospodarskog razvoja, razvoja turizma, poboljšanja pristupa zdravstvenoj skrbi, obrazovanju i drugim važnim socijalnim uslugama. Most i dio pristupnih cesta pušteni su u promet. Preostaje tek izgradnja osam kilometara obilaznice oko Stona i spoja na državnu cestu D8. Korišteni modeli simulacije predviđaju da će oko 7800 vozila dnevno prelaziti most, a do 2046. više od 14 000 vozila dnevno.

„Pokazali smo odlučnost i vjerovali smo u ostvarenje jer smo imali sve potrebne alate, znanje i moderni suverenizam, osnaženi međunarodni položaj i viziju onoga što radimo. Most je fenomenalan projekt za Hrvatsku koja konačno ima cjelovito povezan državni teritorij”, istaknuo je premijer Republike Hrvatske Andrej Plenković. Pelješki most otvoren je uz Gundulićevu Himnu slobode, dva automobila hrvatske proizvodnje – Rimčevu Neveru te automobil koji gradi Niko Puljić – vatromet, pucnjavu dubrovačkih trombunjera i zvonjavu svih crkvenih zvona u Dubrovačkoj biskupiji.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Pelješki most

Foto: HINA

Pelješki most, jedan od najvećih projekata u EU-u i najveći u Hrvatskoj koji je financiran sredstvima Unije, svečano je otvoren 26. srpnja navečer, a redovan promet preko mosta koji povezuje jug Hrvatske s ostatkom države krenuo je u ponoć.

Premijer Andrej Plenković pred mnoštvom okupljenih građana i uzvanika ustvrdio je kako je riječ o povijesnom danu za Hrvatsku te uputio zahvalu svim izvođačima i vladama koje su radile na realizaciji projekta za koji je rekao da je projekt ponosa kojim je spojen jug Hrvatske s ostatkom zemlje i kako smo zajedno uspjeli ostvariti hrvatski san.

„Ovo je povijesni dan za Hrvatsku. Obuzimaju me osjećaji radosti, ponosa i zahvalnosti. Radosti što smo ostvarili projekt koji je uistinu državni, strateški, svehrvatski i nadasve nadstranački. Ovo je projekt generacije, projekt ponosa – ponosa zbog toga što smo dio generacije koja je ostvarila ovako veliki čin spajanja hrvatskog teritorija, spajanja juga Hrvatske, južnog dijela Dubrovačko-neretvanske županije s ostatkom zemlje”, poručio je.

Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković pozvao je pak da Pelješki most bude simbol svehrvatskog jedinstva, simbol hrvatske snage i ponosa.

jug Hrvatske, a jedna od simboličkih funkcija ove impresivne građevine jest u tome da nikada ne zaboravimo te ljude i njihovu žrtvu.

Hina & BPB

HINA – Pelješki je most gotov, uz njega još brojne pristupne ceste, mostovi, vijadukti i tuneli... Sagrađena su dva vidikovca te prijelazi za poljoprivredne strojeve lokalnog stanovništva. Dovršeno je 25 km pristupnih cesta, a nedovršen je ostao još jedan manji dio od 7,5 kilometara od Prapratnog do Stona, takozvana stonska obilaznica.

Dovršen je čvor Brijesta, koji podrazumijeva i vijadukt od dvjestotinjak metara gdje se spušta spojna cesta na lokalnu cestu u Brijesti. Na kopnenoj strani izgrađen je podvožnjak u

čvorištu Duboka te podvožnjak na D8, a na poluotoku uz ostalo Tunel Kamenice, Vijadukt Doli, Most Dumanja Jaruga 1, Most Dumanja Jaruga 2, Tunel Debeli brijeg, podvožnjak Zardeže. Najduži je među tunelima Debeli brijeg od 2,4 km. Gradnja Vijadukta Prapratno, Tunela Polakovica, Tunela Supava i Mosta Ston, ukupne vrijednosti 511 milijuna kuna, trebala bi biti gotova do konca 2022. godine. Građevinske radove na Pelješkom mostu izvela je kineska tvrtka „China Road and Bridge Corporation” (CRBC).

Ljetna akademija u Baji: Jezik – kultura – identitet

Metodički stručni skup – najbrojnija hrvatska sekcija

U organizaciji Instituta za narodnosne i strane jezike na Visokoj školi Józsefa Eötvösa od 20. do 21. lipnja održana je XXIX. ljetna akademija na temu „Jezik – kultura – identitet“. Najvažniji cilj ljetne akademije bio je pružanje mogućnosti za usavršavanje, davanje praktične i trenutačno uporabljive ideje njemačkim i hrvatskim narodnosnim učiteljima, odgajateljima i studentima. Ove godine najbrojnija bila je upravo hrvatska sekcija. Predavanja je održalo čak 18 predavača iz Hrvatske, a na poziv se odazvalo tridesetak učitelja i nastavnika hrvatskih škola iz svih hrvatskih regija u Mađarskoj. Glavne teme ove godine bile su: komunikacija i kooperativne tehnike, motivacija, razvojni pristup, narodnosni identitet. Za organizaciju hrvatske sekcije bili su zaduženi lektorica hrvatskog jezika dr. sc. Morana Plavac i voditelj hrvatskog odsjeka bajske visoke škole dr. sc. Živko Gorjanac.

Akademiju je 20. lipnja otvorila rektorica dr. sc. Ibolya Szinger Szilágyi, a rad je započeo plenarnom sjednicom na kojoj je jedno od dvaju uvodnih predavanja na mađarskom jeziku održao dr. sc. Dinko Šokčević na temu „Riječ – povijest prvog samostalnog književnog lista Hrvata u Mađarskoj okom jednog od osnivača“.

„Govorit ću o časopisu koji je, nažalost, već samo povijest. Kažem nažalost jer je časopis čitan u matičnoj zemlji i u Austriji, a prema mišljenju stručnjaka bio je iznimno vrijedan projekt Hrvata u Mađarskoj“, kazao je uz ostalo dr. sc. Dinko Šokčević iz perspektive jednog od suosnivača časopisa. On je iznio neke pojedinosti o pokretanju, koncepciji, ponajprije o problemima financijske naravi, kao i o uzrocima, ali i posljedicama ukidanja časopisa nakon objavljenih devet brojeva. Nadalje je govorio o neuspjelim pokušajima da se inicijativa civilnog društva profesionalizira, a pogotovo o nerazumijevanju i nesklonosti tadašnjih društveno-političkih tijela. Zatim je govorio o velikoj potrebi za časopisom koji osigurava prostor književnicima, znanstvenicima, pjesnicima i piscima. Nažalost, sličnu je sudbinu poslije doživio i časopis „Pogledi: Časopis za kulturu i društvena pitanja Hrvata u Mađarskoj“. Nestankom prostora za objavljivanje zamrla je i književna produkcija, danas ograničena samo na rijetke autore i njihove ostvaraje. Ukratko, cijela priča o nastanku, izdavanju i ukidanju časopisa „Riječ“ može biti poučan primjer za budućnost jer bez odgovarajućeg zaleđa, bez materijalnih sredstava, profesionalnih uvjeta i djelatnika nije moguće redovito izdavanje i održavanje časopisa.

Nakon plenarne sjednice rad dvodnevne akademije nastavljen je u trima sekcijama: hrvatskoj, njemačkoj i engleskoj. Samo da spomenemo neka od vrlo zanimljivih predavanja: „Kako možemo pravilo o pisanju velikoga slova od bauka pretvoriti u mačji kašalj“ (dr. sc. Dubravka Smajić), „Zaštita prirode u Hrvatskoj“ (mr. sc. Željko Popović), „Stvarni i percipirani identitet u popularnim dječjim pjesmama“ (dr. sc. Ana Popović), „Kulturno-povijesni prepoznatljivi identiteti Hrvata kroz jezik, pisma i simboliku“ (dr. sc. Ivan Balta), „Usvajanje hrvatskoga jezika kao nasljednoga jezika u heterogenim skupinama“ (dr. sc. Tamara Turza-Bogdan), „Istraživanje zavičajnih idioma kao poticaj ostvarivanju integri-

Sudionici hrvatske sekcije

rane nastave“ (dr. sc. Emina Berbić Kolar), „Interpretativno čitanje – ključ za razumijevanje teksta“ (dr. sc. Nina Mance), „Poticanje razvoja identiteta, kulture i jezika u ranoj predškolskoj dobi“ (Erdina Marić), „Posebnosti hrvatskoga standardnoga jezika i narječja“ (Marija Matić). Svakako je potrebno spomenuti i radionice „To sam ja“ i „Primjeri iz prakse: Moj zavičaj“ (Ivana Blekić Petričević).

Ljetna se akademija organizira već gotovo trideset godina, a prošle su godine organizirane dvije akademije, proljetna i ljetna. Kako nam je uz ostalo kazala lektorica hrvatskog jezika, glavna organizatorica i najzaslužnija za uspješnost ovogodišnje hrvatske sekcije, ove godine organizirali su ljetnu akademiju.

„Važno je naglasiti da je ovo metodički stručni skup, što znači da je cilj i naglasak stavljen na nastavu, na najbolje primjere iz nastave koje su nam gosti pokazali, a koje učitelji i odgajatelji mogu primijeniti na svojem radnom mjestu, u svojem radu s djecom u školi ili u vrtiću. Nit koja povezuje ovogodišnja predavanja jest jezik, kultura i identitet, kako zapravo jezik, kulturu i identitet prenositi u nastavi preko Prirode i društva, Matematike, Glazbene kulture i, naravno, Hrvatskog jezika i književnosti te igre. To su samo neke od tema predavanja koja su prijavljena“, istaknula je dr. sc. Morana Plavac i naglasila da je ove godine hrvatska sekcija najbrojnija.

Prema tome najviše predavača, njih 18, prijavilo se iz Hrvatske, a plenarni predavač bio je dr. sc. Dinko Šokčević, dakle ukupno

Sudionici metodičkog skupa

19 predavača. Na skup se odazvao 31 sudionik, odgajateljice i učiteljice hrvatskih ustanova iz raznih krajeva Mađarske, od Bačke do Gradišća: iz Pečuha, Sambotela, Mohača, Santova, Kačmara, Baje... Zbog svega toga jako sam sretan jer se tim potvrđuje da su naši učitelji i odgajatelji željni ovakvih događaja. Organizatori su privukli pažnju predavača tim što su se željeli upoznati

praksom, najboljim primjerima iz prakse, a to je ono što naši učitelji i odgajatelji mogu primijeniti već sutra u svojem radu.

Predavači su pripremili četrdesetominutna predavanja, vježbe, radne listiće i primjere dobre prakse, dakle donijeli su i potrebne materijale koji se mogu primijeniti u nastavi. Lektorica dr. sc. Morana Plavac naglasila je i to da se predavači iz Hrvatske vrlo rado odazovu na konferencije i stručne skupove, tako i s Fakulteta odgojnih i obrazovnih znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, s Odsjeka Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u Čakovcu te sa studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje Sveučilišta u Slavanskom Brodu.

Budući da je bilo previše posla oko organizacije, ove godine nije bilo posebnog kulturnog programa, ali su tijekom večeri sudionici i gosti našli vremena za razgledavanje povijesnih i kulturnih znamenitosti grada Baje te za šetnju na obali Šugavice.

Stipan Balatinac

Mijo Štandovar počasni građanin Salante

U sklopu kulturno-folklornog programa Hrvatskog dana u Salanti održanog 17. srpnja načelnica Salante Gabriella Hitre predala je povelju prvom počasnom građaninu Salante Miji Štandovaru. Mjesna samouprava Salante u 2022. godini dodijelila je titulu počasnog građanina Salante Miji Štandovaru za istaknutu djelatnost koja je pridonijela dobrobiti sela Salante.

Mijo Štandovar prošle godine napunio je 80. godinu života. Rođen je u Salanti u hrvatskoj obitelji. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, više škole u Pečuhu. Do umirovljenja, 42 godine, radio je u Pečuhu. Dugi niz godina bio je motor pokretača hrvatskog javnog i političkog života u Salanti. Nakon demokratskih promjena izabran je za prvog gradonačelnika Salante. Za vrijeme njegova mandata ostvareno je više ulaganja u naselje, obnova nogostupa i prometnice, izgradnja zgrade ljekarne te izgradnja školske sportske dvorane. Bio je pred-

Mijo Štandovar sa suprugom Ružom

Načelnica Salante Gabriella Hitre predala je povelju prvom počasnom građaninu Salante Miji Štandovaru

sjednik Hrvatske samouprave Salante u više ciklusa, od njezina prvog utemeljenja sve do 2019. godine. U više mandata bio je zastupnik Hrvatske državne samouprave, godinama aktivan član Saveza Hrvata u Mađarskoj i predsjednik Nadzornog odbora Saveza sve do svibnja 2022. godine. I danas je aktivan i svojim iskustvom pomaže u radu hrvatske zajednice.

Branka Pavić Blažetin

Susret podunavskih rackih Hrvata u Dušnoku

Gosti iz Hrvatske: KUD „Cerna“ iz Cerne

U organizaciji mjesne Hrvatske samouprave 25. lipnja u Dušnoku je održan već tradicionalni Susret rackih Hrvata. Susret je pokrenut još 2014. godine, a osmislio ga je Stipan Perić, dugogodišnji voditelj bačinskog i kalačkog plesnog društva. Otada se svake godine susret naizmjenično priređuje u nekom od šest naselja podunavskih rackih Hrvata, a na njemu sudjeluju folklorne skupine iz Andzabega, Erčina, Tukulje, Bačina, Kalače i Dušnoka. Ove godine u dušnočkom kulturnom domu u predvečernjim satima na prigodnom kulturnom programu nastupila su kulturno-umjetnička društva iz spomenutih naselja, ali i gostujuće društvo, KUD „Cerna“ iz

Gosti iz Erčina

Dušnočki KUD „Biser“

istoimenog naselja u Hrvatskoj, koji već godinama surađuje s KUD-om „Biser“ iz Dušnoka. Nakon programa druženje je nastavljeno zajedničkom večerom, a u nastavku večeri okupljene sudionike, goste i domaćine zabavljao je domaći orkestar „Zabavna industrija“. Dan prije priređena je i Ivanjska noć – vožnja čamcima s bakljama na mjesnom potoku Vošu, a ugošćena su i prijateljska društva iz Transilvanije (Erdély) i KUD „Cerna“ iz Hrvatske. U okviru priredaba održano je i svečano otvorenje obnovljene asfaltne ceste koja povezuje dva mosta na obali Voša.

S. B.

SANTOVO – Hrvatska samouprava Santova i rimokatolička župa 3. rujna suorganiziraju 13. hodočašće bačkih Hrvata. Trojni susret prijateljskih hrvatskih zajednica na tromeđi

Hrvatske, Mađarske i Srbije održat će se u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici. Od 10 sati bit će doček hodočasnika, a od 10:30 zajednička molitva krunice. Misno slavlje s početkom u 11 sati predvodit će đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić, a suslužiti će župnici naselja sudionika. Druženje hodočasnika bit će od 12:30 u mjesnom Kulturnom domu. Priredba će se ostvariti uz potporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

KEČKEMET – Skupština Bačko-kiškunske županijske samouprave na svojoj lipanjskoj sjednici odlučila je komu će dodijeliti županijska odličja za 2022. godinu. U 14 kategorija dodijeljeno je ukupno 35 nagrada osobama, udrugama i ustanovama za istaknuta postignuća na polju javnog i društvenog života, gospodarstva, kulture, sporta i zdravlja. Među nagrađenima su i santovački župnik Imre Polyák, kojemu je dodijeljena „Nagrada za Bačko-kiškunsku županiju“, te Bačinska kulturna i hrvatska narodnosna udruga, kojoj je dodijeljena „Nagrada za narodnost Bačko-kiškunske županije“. Kako stoji u priopćenju za javnost, županijska priznanja uručit će se u rujnu ove godine u Kunszentmiklósu u okviru Dana županije. U povodu Petőfijeve spomen-godine napravljena je i nova spomen-plaketa koja će biti uručena uz županijsku diplomu. Osim svečane sjednice županijske skupštine priredit će se i brojni kulturni i gastronomski sadržaji.

VII. Hrvatska večer u atriju šikloške tvrđave

Blagoslovljen je obnovljeni križ krajputaš, promovirano izdanje „Baranjske hrvatske narodne nošnje – mohački Šokci“, održana folklorna večer gostiju iz Sibinja.

Blagoslovljeni križ nalazi se uz cestu koja vodi prema Mattyu

Već sedmu godinu zaredom Hrvatska samouprava grada Šikloša u atriju šikloške tvrđave u sklopu priredbe „Hrvatska večer“ priređuje druženje s folklorno-kulturnim i drugim sadržajima, promocijama izdanja, koncertima... O malobrojnoj hrvatskoj zajednici u Šiklošu, koja je nastanila taj grad posljednjih pedesetak godina, političku brigu vodi tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Šikloša: predsjednica Timea Bockovac te zastupnice Ágnes Tolnai i Željka Vargović.

Blagoslov obnovljenog križa krajputaša

Ove godine programi dana VII. Hrvatske večeri u Šiklošu započeli su 3. srpnja u poslijepodnevnom satima posvećenjem obnovljenog križa krajputaša. Blagoslovljeni križ nalazi se uz cestu koja vodi prema Mattyu u blizini nekadašnjeg imanja obitelji Keresztes, koja je 1941. godine i podigla križ. Ako se krene dalje cestom, stiže se i do nekadašnjeg hrvatskog naselja Semartin, koje je krajem 70-ih godina 20. stoljeća napustio i posljednji Hrvat. Posljednja hrvatska obitelj s tri člana selo je napustila 1977. godine. Većina nekadašnjih Semarčana svoj je novi dom sagradila u Šiklošu, u kojem i danas žive njihovi potomci. Hrvatska samouprava Šikloša, kazuje njezina predsjednica, odlučila se za obnovu ovog križa krajputaša, za što je dobila potporu Državnog taj-

ništva za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama Ureda predsjednika Vlade za 2022. godinu uz program potpore Fonda „Gábor Bethlen“ za obnovu i podizanje novih križeva krajputaša u iznosu od 950 000 Ft.

Odlučila se za obnovu jer u njemu vidi simboliku puta, napuštanja nekadašnjeg i stvaranja novog doma na primjeru obitelji Keresztes i mještana Semartina. Spojen je jedan fizički i jedan duhovni put u priči o ovom križu krajputašu. Obitelj Keresztes potiče iz Tataháze i u ovaj kraj stigla je u prvoj polovini dvadesetog stoljeća kupivši imanje, rekli su mi njihovi potomci. Križ su podigli nakon gubitka petero djece, kao zavjet. Dobili su i odgojili još šestoro djece. Imanje je nestalo u vihorima dvadesetog stoljeća, križ krajputaš je ostao, kao i ime Cseripuszta. Kako je istaknula predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša Timea Bockovac, nakon gubitaka na novom odredištu može se nastaviti započeti put, a to pokazuje i ovaj križ krajputaš. Cilj je Hrvatske samouprave za obnovu križa bio staviti u funkciju mjesto gdje putnik koji prolazi zastane, nađe utjehu i mjesto gdje se može odmoriti, promisliti i zahvaliti za sve ono što smatra važnim.

Okupili su se nekadašnji Semarčani i ugledni gosti, a svećenik Gabrijel Barić uz šikloškog župnika Andora Keresztesa blagoslovio je obnovljeni križ. Pjevali su potomci nekadašnjih Semarčana koje je pjesmom predvodila Anica Posavac. Nazočnima se prigodnim riječima obratila predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša Timea Bockovac, a nazočili su i gradonačelnik Šikloša Gábor Riegl, zamjenik gradonačelnika Tamás Mojzes, generalni konzul Drago Horvat i konzul savjetnik Neven Marčić, glasnogovornik Hrvata u mađarskom parlamentu Jozo Solga i potomci obitelji Keresztes. István Keresztes i Anne Jegyugya u slavu Boga križ krajputaš podigli su 1941. godine. Doznali smo kako će se i napis koji su oni postavili obnoviti i staviti na križ („Isten dicsőségére állítottatta Keresztes István és neje Jegyugya Anna siklósi lakosok 1941. évben.”)

VII. Hrvatska večer nastavila se razgledavanjem stalnog postava Spomen-izložbe o Semartinu. Slijedila je promocija fotomonografije „Baranjske hrvatske nošnje – mohački Šokci“, četvrte knjige u seriji fotoalbuma u izdanju pečuškog KUD-a „Tanac“.

U sklopu programa VII. Hrvatske večeri u Šiklošu u atriju šikloške tvrđave nastupio je KUD „Tomislav“ iz Sibinja. Prije njihova nastupa okupljenima su se obratili predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša Timea Bockovac i gradonačelnik Šikloša Gábor Riegl, koji su među nazočnima posebno pozdravili generalnog konzula Dragu Horvata, konzula savjetnika Nevena Marčića, glasnogovornika Hrvata u mađarskom parlamentu Jozu Solgu i gradonačelnika Donjeg Miholjca Gorana Aladića.

Branka Pavić Blažetin

KUD „Tomislav“ iz Sibinja

„Rječničko blago i pučka kultura Martinaca / Felsőszenmárton szókincse és népi kultúrája”

U Hrvatskom kazalištu u Pečuhu početkom lipnja Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj predstavio je svoje najnovije izdanje: knjigu Ernesta Barića pod naslovom „Rječničko blago i pučka kultura Martinaca / Felsőszenmárton szókincse és népi kultúrája”. Razgovor s autorom Ernestom Barićem i predstavljanje knjige vodio je ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, ujedno i urednik knjige, Stjepan Blažetin. Predstavljanje su pjesmom obogatili članovi Mješovitog pjevačkog zbora Hrvata iz Harkanja sa svojim svircima te glazbeni sastav „Misija ViT” uz izvedbu Mire Živković.

Autor knjige Ernest Barić i urednik knjige Stjepan Blažetin

„Rječničko blago i pučka kultura Martinaca” na 344 stranice (uz rječnik na 232 stranice) donosi sljedeća poglavlja: „Uvod”, „Bevezetés”, „Zahvala”, „Köszönet”, „Kratice / Rövidítések”, „Rječnik / Szótár”, „Tekstovi na martinačkom govoru – Helyi nyelvjárási szövegek”, „Tekstovi iz knjiga Đure Frankovića: Blagdanski kalendar 1. i Blagdanski kalendar 2.”, „Povijest Martinaca”, „Glavne osobine martinačkog govora”, „Morfoloģija”, „Antroponimi (ime, prezimena i nadimci) Martinaca”, „Felsőszenmárton története”, „A felsőszenmártoni nyelvjárási főbb sajátosságai”, „Alaktan”, „Felsőszenmárton vezetéki, kereszt- és ragadványnevei”, „Dodatak / Függelék”, „Literatura / Szakirodalom”, „Izvadci iz recenzija – Részletek a lektori véleményekből”, „Životopis”, „Életrajz”, „Antologija fotografija – Fényképválogatás”.

Na predstavljanju autor Ernest Barić najprije je zahvalio svima koji su došli na promociju knjige koja sadrži martinačko rječničko blago. Pozdravio je svoju rodbinu, kolege, sve Martinčane, drage prijatelje i ostale goste zainteresirane za temu. Posebno je pozdravio profesora s Filozofskog fakulteta u Pečuhu dr. Jánosa Pestija, urednika dr. Stjepana Blažetina i Oskara Bollu, koji je rječnik računalno

obradio. Zahvalio je i parlamentarnom glasnogovorniku Jozi Solgi, koji je i financijski pomogao da se knjiga objavi. Zahvalio je i Ruži Begovac te Jelki Gregeš, čijim se radovima koristio pri sastavljanju rječnika, te napomenuo kako se koristio i radovima pokojnog Đure Frankovića.

„Kao autor ove knjige svakako bih na samom početku naveo motivaciju za sastavljanje ovoga rječnika. Nažalost, u posljednje vrijeme rapidno kopni i nestaje bogato i stoljećima stvarano dijalektno rječničko blago. Svagdje u okolici dijalektno polako nestaje, ali nigdje tako brzo kao kod nas u Mađarskoj. U Hrvatskoj se nestali izvorni mjesni govori nadomještaju hrvatskim standardnim jezikom, a u Mađarskoj na mjesto hrvatskih govora dolazi mađarski, a ne hrvatski jezik. Zato smo u posljednjem satu da se spasi što se daje spasiti i zato sam zahvalan poduprateljima na financijskoj pomoći jer su njome omogućili tiskanje ovoga rječnika. Bilo bi dobro da u skoroj budućnosti ugledaju svjetlo dana i rječnici drugih hrvatskih govora u Mađarskoj. To je nužno učiniti zbog promjene načina života i sve veće pokretljivosti stanovništva (posebno prema gradovima) te zbog doseljavanja govornika drugih jezika, u našem slučaju mađarskog.

Stoga sam odlučio, kako reko, da se spasi što se spasiti daje, pa sam prionuo skupljanju i sastavljanju ovoga martinačkog rječnika kako bih za sva vremena martinački govor spasio od zaborava. S druge pak strane, pokazao sam da se na tom govoru može komunicirati iako neki krivo misle da on ništa ne vrijedi. Služio je među članovima hrvatske zajednice u selu tijekom mnogih stoljeća. Ako uzmete rječnik u ruke, u to ćete se i osobno uvjeriti. Valja znati da ljudi u svakodnevnoj komunikaciji upotrebljavaju do 2000 riječi. Ja sam u rječnik uvrstio 6500 riječi, što je dokaz da je martinački govor bio sposoban za svakodnevnu komunikaciju na razini života u selu.

Kada govorimo o podravskim hrvatskim selima u Mađarskoj, pa tako i o Martinčima, valja napomenuti da je riječ o vrlo starim, srednjovjekovnim naseljima, koja su postojala i u vrijeme osmanlijske

Trenutak za pjesmu

A Polek Drave grmljavica.
Je l' me čuješ grličica?
Mila moja!
Hodi, mila draga, hodi!
Već nam prva zvezda shodi.
Mila moja!
Već i noć se stiha smica.
Dojdi, dojdi grličica!
Mila moja!
Posod taki bude kmica.
Dojdi, dojdi grličica!
Mila moja!
Skupa pemo sredi luga.
A da zide zvezda druga,
Mila moja!
Bum ti onda grličica
Kušnu tvoja bela lica.
Mila moja!
Posod već je rosa pala.
Daj se žuri puca mala!
Mila moja!
I mesec bu zišel taki,
Onda nas bu videl saki
Mila moja!

Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja

okupacije tih prostora, ali i nakon oslobođenja od Turaka. Sačuvala su se i do naših dana, uz znatne promjene što su uslijedile tijekom posljednjih stoljeća. Važno je napomenuti da su u demografskom pogledu oslobodilački ratovi pod vodstvom Ferenc Rákóczyja (1703. – 1711.) osjetno utjecali na promjenu broja stanovnika i udjela Hrvata u naseljima uz mađarsku obalu Drave. Početkom 17. stoljeća u mješovitom mađarsko-hrvatskom etničkom sastavu tih naselja postupno je povećan broj Hrvata, a njihov je omjer u ukupnom

IZ RECENZIJE

Dvojezično djelo „Rječničko blago i pučka kultura Martinaca” jezikoslovca Ernesta Barića iznimno je vrijedno jer obuhvatom građe svjedoči o životnosti kraja koji je zastupljen u Rječniku te o jezičnoj i kulturnoj povezanosti ljudi s obiju strana Drave koju ni razna državna ustrojstva ni granice nisu mogli prekinuti. Posebnu težinu djelu daje vjerodostojnost njegova autora koji je izvorni govornik i martinčkoga i mađarskoga jezika te tako uvjerljiv svjedok opstojnosti riječi i njihovih značenja. (...)

Svestranost leksičke građe dopunjena je u Rječniku i toponimima toga kraja te martinčkim imenima, prezimenima i tzv. obiteljskim nadimcima kojima se rado služi starija generacija Martinčana za točnu identifikaciju pojedinaca kad se imena ili prezimena poklapaju. To je još jedno obilježje koje martinčki govor povezuje s govorima slavonske Podravine u Hrvatskoj gdje su obiteljski nadimci još u optjecaju u neslužbenoj komunikaciji.

(dr. Marija Znika)

IZ RECENZIJE

Kao što sam rekao, glavni je dio djela rječnik, posebno dragocjen rad, koji pokazuje razvoj govora od početka 18. stoljeća, u interferenciji sa susjednim kajkavskim govorima. Pokazuje i rezultate kontakta s jezikom nove domovine, posve različitim od slavenskoga i indoeuropskih jezika. Važan je kako za odnos hrvatskoga i mađarskoga jezika, tako i za suživot Hrvata i Mađara, a i za odnos Hrvatske i Mađarske. Uz postojeća dva rječnika hrvatskih govora, štokavskoga Santova i kajkavskoga Pomurja, to je treći kamen temeljac istraživanja hrvatskih govora u Mađarskoj.

(dr. Mijo Lončarić)

broju stanovnika znatno porastao sredinom 18. stoljeća. Uzrok tomu valja tražiti s jedne strane u prirodnom prirastu stanovništva, a s druge i u migracijskim valovima Hrvata koji su dolazili s druge strane Drave. Znanstvena istraživanja jasno potvrđuju da su ti procesi preseljavanja Hrvata s hrvatske na mađarsku stranu u naselja uz Dravu, u sjeverne prostore Šomodske županije, trajali do druge polovine 18. stoljeća. Što se tiče krajeva iz kojih dolaze Hrvati u prekogranične mađarske prostore, valja napomenuti da su u naselja od Órtilosa sasvim do Križevaca (Drávakeresztúr), Brlobaša (Szentborbás), Novog Sela (Tótújfalú) i Lukovišća (Lakócsa) ispod Barča stigli Hrvati iz kajkavskih naselja u Hrvatskoj, pri čemu u južni dio tih

brojnih hrvatskokajkavskih naselja koja se protežu od Sumartona (Tótszentmárton) uz Muru do Križevaca (Drávakeresztúr) uz Dravu ulaze i prepliću se s tim kajkavskim govorima i naselja sa štokavskim narječjem u Martincima (Felsőszentmárton), Potonji (Potony), Starinu (Drávasztára) i Drvljancu (Révfülu) – čineći svojevrsnu višestoljetnu simbiozu suživota. To se, dakako, manifestiralo i u brojnim primjerima dijalektnih prožimanja. Ta se isprepletenost ukupno osam kajkavskih i štokavskih naselja u mađarskom dijelu Podravine geografski ogleda na način da se u smjeru zapad – istok uz Dravu prostiru štokavska Potonja (Potony), pa slijede kajkavsko Novo Selo (Tótújfalú), Lukovišće (Lakócsa) i Brlobaš (Szentborbás), nastavlja se sa štokavskim Martincima (Felsőszentmárton) i Drvljancem (Révfülu), pa slijede kajkavski Križevci (Drávakeresztúr) i završava na koncu sa štokavskim Starinom (Drávasztára). Martinačka prezimena poput Viljevac, Sremčić, Vaščan, Lubrežan, Otrovanac, Sigečan, Bobovčan, Balatinac ili Brezović također pokazuju da su stanovnici dolazili iz raznih krajeva Hrvatske.”

Branka Pavić Blažetin

Martinčani Irena Kovačević, Ernest Barić i Đurđa Geošić

Ivandan i Hrvati u Senandriji

„Po uzoru na srednjovjekovnu proslavu Luminare naša je Hrvatska samouprava Senandrije proslavila Ivandan, blagdan svetog Ivana Krstitelja. Na Crkvenom brijegu, Glavnom trgu i Dunavskom korzu postavili smo više tisuća svjetiljki prisjećajući se žrtava pandemije i rata u našem susjedstvu. Zaželjeli smo što skoriji mir, a građane Senandrije zamolili smo da nas podrže paljenjem barem jedne svijeće.“ Ovako je s nama razgovor u povodu tradicionalne proslave Ivandana započeo predsjednik Hrvatske samouprave grada Senandrije Đuro Benković.

Prvi zdesna predsjednik Hrvatske samouprave Senandrije Đuro Benković

Ivandan, blagdan svetog Ivana Krstitelja, najvažniji je blagdan hrvatske zajednice. Ove je godine obilježen 25. lipnja. Taj je blagdan dugo bio obilježavan crkvenim proštenjem, a i danas je službeni blagdan Senandrije. Proslava je započela svetom misom u župnoj crkvi Ivana Krstitelja, a na misi su se okupili senandrijski Dalmatini.

Nakon mise na trgu ispred crkve prisutne su pozdravili predsjednik Hrvatske samouprave Senandrije Đuro Benković i gradonačelnik Daniel Pilis. Benković je u svojem pozdravnom govoru naglasio da je Ivandan važno slavljie senandrijskih Dalmatina. U Senandriji žive Dalmatini – Hrvati. Ta mala subetnička zajednica brižno čuva svoj identitet i svoje običaje. Pripadnost zajednici povezuje se s privrženosti obitelji i katoličkoj vjeri.

U Senandriji se osim Ivandana održavaju različiti događaji važni za očuvanje hrvatske tradicije: izložbe, promocije knjiga, promoviranje umjetnika i pjesnika hrvatskog podrijetla itd. Kulturni život Senandrije snažno je obilježila prisutnost likovne umjetnosti. Danas u Senandriji žive i djeluju dva dalmatinsko-hrvatska likovna umjetnika. Ipak, Benković je izrazio žaljenje što malo ljudi hrvatskog podrijetla u Senandriji govori hrvatski.

„Danas od 73 registrirana senandrijska Dalmatina hrvatski govori samo njih šest. Dok se do 1916., kada je grad nakon 1699. dobio prvog mađarskog gradonačelnika, u Senandriji govorilo

Hrvatska izvorna grupa izvela je dalmatinske plesove na nekoliko mjesta u gradu

gotovo samo 'dalmatinski', nakon prekretnice stoljeća počela je snažna jezična asimilacija koju su podupirali i mađarski katolički svećenici. Nakon toga od šezdesetih godina prošloga stoljeća uslijedila je snažna modernizacija popraćena masovnim doseljavanjem u Senandriju uslijed čega je, uz druge razloge, naša zajednica izgubila svoj materinski jezik. Unuci pak i sa svojim prijateljima u Dalmaciji umjesto da uče hrvatski radije razgovaraju na engleskom."

Govoreći o planovima Benković je rekao: „Magareće brdo“, naš dvojezični list na mađarskom i hrvatskom jeziku, izići će četiri puta, no izdat ćemo i jednu staru pjesmaricu s crkvenim pjesmama. Redovito objavljujemo u mjesnom tisku, revidiramo stare dalmatinske mikrotoponime, sklopit ćemo novi ugovor s jedinicom mjesne uprave, a pripremamo i opsežni projekt 'Senandrijske ruže' preko kojega ćemo se prijaviti za sredstva iz europskih fondova."

Privlačnosti senandrijskog starog gradskog središta ove je godine 25. lipnja pridonijelo i pet tisuća svjetiljki. Tako su blagdan proslavili i stari i mladi uz hrvatsku, dalmatinsku glazbu, prema dalmatinskom običaju na terasama, uživajući u ljetnoj noći u društvu prijatelja. Program se nakon svete mise nastavio različitim kulturnim programima. Hrvatska izvorna grupa izvela je dalmatinske plesove na nekoliko mjesta u gradu. Posjetitelji su željeli naučiti nešto više o dalmatinskim plesovima. Za glazbeni ugođaj pobrinuo se orkestar „ViGaD“ kao i David Švarc. Nazočni su mogli kušati dalmatinske fritule i vino te kupiti suvenire od lavande.

Neda Maretić

Proslava Luminare s tisućama upaljenih svijeća po cijelom gradu

Bizonja svečevala 300. obljetnicu zgrade kulturnoga doma

Izložba, otkrivanje spomen-ploče, hrvatski kulturni program i zabava

Kulturni dom na sredini najsjevernijega gradišćanskohrvatskoga naselja u Ugarskoj, u Bizonji, centar je i gnjazdo druženja, društvenoga žitka. Sigurno je bilo u 300-ljetnom periodu ove zgrade i ovde zanemarenoga, raspušćanoga perioda, kad su stanovnici malo nevjerni nastali, ali se mi još spomenemo na Prvoga TeleDoma Gradišća, na zbudjanje mladine i trodnevnih hrvatskih festivalov, na Tri bjele vile i pripovidača teca Jive Behona, na male i odraščene uspješne folklorashe i tamburaše.

U petak 22. julija peljačtvo toga sela na svečevanje je pozvalo male i velike da se dostojno proslavi sama zgrada, ka je u svojoj povijesti najprlje bila krčma, potom gostiona, a ne nazadnje kulturni dom. To svidoci i spomen-ploča ku su ovom prilikom otkrile Éva Hunyaddobrai, peljačica Regionalnoga vladinoga ureda u Starom Gradu, u društvu mjesne načelnice Erike Márkus. Pred fasadom kulturnoga doma spomen-ploču s dvojezičnim natpisom „Ovu krčmu je dao postaviti notar Mošonske županije János Trummer 1722. ljeta. U svojoj povijesti je bila vlasništvo pavlincev, pak „gostiona Koruni“ a na kraju gmajnska i kulturni dom. Spomenploča je postavljena prilikom 300. obljetnice postojanja od Bizonjske seoske samouprave 2022“. blagoslovio je duhovnik Lajos Butsy, a jurski prelat Ferenc Benković govorio je o svo-

Jačkarni zbor „Jorgovan“ i taboraši SKUPA

joj povezanosti k rodnomu selu. Povjesničar Balaž Martinšić, autor lani objavljene bizonjske monografije, ukratko je predstavio svoja istražanja glede ovoga važnoga seoskoga objekta.

Pri otkrivanju spomen-ploče

Dio zmožne publike

Na izložbi

Unutar zgrade posjetitelje je najprlje primila izložba ku su sastavili Balaž Martinšić i voditeljica kulturnoga doma Klaudija Šmatović, a mješćani su brojne eksponate donesli iz privatnih kolekcijov. Nastupali su ponovo hrvatskim folkloernim programom domaćini, kot i sambotelski Hrvati i jačkarni zbor iz Staroga Grada, a najveća senzacija svakako je bila da za mnogoljetnom pauzom su skupastali jačkari i jačkarice bizonjskoga zbora „Jorgovan“ i u pjevanju su im se priključili i diozimatelji tabora SKUPA. Subota je bila posvećena zabavi, igri, gastronomiji i nogometu u okviru seoskoga dana.

Tiho

Uz blagdan svete Ane

KUD „Ladislav Matušek“ iz Kukinja

U organizaciji Hrvatske samouprave Novog Sela 24. srpnja priređen je tradicionalni godišnji „Hrvatski dan“. Programi su uobičajeno počeli u kasnim poslijepodnevним satima u mjesnoj crkvi dvojezičnom svetom misom koju je služio martinački župnik Ilija Čuzdi. Na orguljama je svirala martinačka kantorica Ančika Gujaš. Crkva je bila prepuna, na što se u svojoj propovijedi i osvrnuo župnik Čuzdi. Crkva je posvećena sv. Ani, a i sama bučura slavi se na blagdan zaštitnice crkve i sela. U svojoj propovijedi župnik Čuzdi naglasio je važnost obitelji u očuvanju vjere posebice se osvrnuvši na svetu Anu i svetoga Joakima, roditelje Blažene Djevice Marije, koji se smiješe sa zidnih freski crkve u Novom Selu. Ana, Janja ili Jaga česta su imena koja su Novoseljani davali svojim kćerima. Sveta Ana i sveti Joakim bili su imućni ljudi, ali nisu mogli imati djece. Joakim je dio svojih prihoda dijelio na dva dijela: jedan je davao narodu, a drugi prinosiso kao žrtvu Gospodinu. I on i Ana molili su se za potomstvo, što im je i uslišano u podmakloj dobi.

Crkva u Novom Selu dominira seoskim krajolikom svojom ljepotom. Još u srednjem vijeku na tom je mjestu stajala crkva u gotičkom stilu koja je 1750. godine preuređena u baroknom stilu. Zvonik i crkva s križem ispred crkve svjedoci su vjere stanovnika ovog malog podravskog sela koje danas broji svega dvjestotinjak stanovnika. Do prije četrdesetak godina bili su to uglavnom Hrvati, a u ukupnom broju stanovnika prema popisu iz 2011. ima ih 58,5 %.

Nakon svete mise vjernici su se uputili prema dvorištu mjesnog doma kulture i poglavarstva, gdje se na otvorenoj pozornici

Vjernici na svetoj misi

Župnik Ilija Čuzdi sa svojim pomagačima iz Novoga Sela

ci odvijao folklorni program koji je moderirala Timea Prisztács. Među nazočnima bili su glasnogovornik Hrvata u mađarskom parlamentu Jozo Solga, konzul savjetnik Neven Marčić, koji se i obratio nazočnima, predsjednica Hrvatske samouprave županije Šomođ Jelica Csende i brojni drugi.

U kulturnom programu nastupili su članovi KUD-a „Ladislav Matušek“ iz Kukinja i KUD-a „Podravina“ iz Barča. U ime tročlanog zastupničkog tijela Hrvatske samouprave Novoga Sela, koji osim njega čine Pavo Kovač i Kristina Greguric, predsjednik Béla Szilágyi zahvalio je sudionicima programa prigodnim darom. Nakon zajedničke večere slijedilo je druženje uz nastup tamburaškog sastava „Podravka“.

Branka Pavić Blažetin

Dio nazočnih

Mala stranica

Prezentacija o Zavičaju

Današnjoj mladeži izrada prezentacije u PowerPointu nije nikakav problem, pa su sudionici trećeg turnusa hrvatskih kampova iz Kalače upravo to i učinili. Sastavili su prezentaciju o događajima tijekom cijeloga tjedna u kampu te priložili fotografije koje su sami napravili. Prezentaciju su sastavile Judit Deutsch, Biborka Balogh, Enikő Karaszi i Zsófia Karaszi.

Dan naselja u Mlinarcima

U organizaciji mjesne i hrvatske samouprave u Mlinarcima je 9. srpnja održan Dan naselja na kojem je obilježen i Dan graničara i pograničnih naselja. U povodu toga posvećen je spomenik palim graničarima u službi, pušteni su u uporabu novi pločnici i otvorena lokalna Hrvatska zavičajna zbirka Mlinaraca i izložba fotografija prekograničnog povezivanja. Svečanosti je nazočio parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés, predsjednik Skupštine Zalske županije Csaba Bene, počasni konzul Republike Hrvatske dr. Atila Kos, načelnici susjednih općina s jedne i druge strane granice te mjesni župnik István Marton, koji je posvetio spomenik i novi pločnik.

Polaganje vijenaca na spomenik

Život Mlinaraca oduvijek je obilježavala granica, želja za prelazanjem nije prestala ni za vrijeme informbioa, a rođaci i prijatelji pronalazili su razne načine povezivanja i za vrijeme zabrane. Načelnik Mlinaraca prisjetio se nekadašnjih vremena, kad je u Mlinarcima još radila skela na Muri i povezivala žitelje iz Pomurja i Međimurja, a i onih kad je ona prestala raditi. Sjetio se i 1956. godine, jedine godine kad se prema sjećanju žitelja smrzla Mura i kad su ljudi bježali preko nje u nadi za boljim životom. Sjetio se i graničara koji su zbog vojne službe stigli u Mlinarce i bili graničari te se uključili u život naselja: neki su od njih našli ljubav upravo u mjestu, a nažalost bilo je i onih koji su u službi poginuli. Za njih je bio postavljen spomenik u vojarni između Mlinaraca i Serdahela, a čelnništvo Mlinaraca i Udruga umirovljenika graničara i policajaca u Velikoj Kaniži istražili su njihovu povijest i premjestili spomenik u park ispred bivše školske zgrade kako bi bio postavljen na dostojnome mjestu. Vodstvo sela u Mlinarcima sa

Otvorenje izložbe

svojim skromnim mogućnosti pokušava očuvati povijesne spomenike sela – s jedne strane zbog dužnosti prema svojim predcima, a s druge kako bi zajedno s prirodnim ljepotama mogli proširivati turističku ponudu mjesta. Na području obale Mure još stoji bunker koji je građen za vrijeme Drugog svjetskog rata, u selu je nekada radila tvornica opeka koja je također vrsta zanimljivosti za posjetitelje, a postoji i udruga koja redovito organizira rafting na Muri. Na katu bivše školske zgrade uređena je etnozbirka pomurskih Hrvata: stari odjevni predmeti, namještaj i zdjele govore o životu Hrvata u Mlinarcima. Izložbu su uredile

Dio etnozbirke

Marija Cziczeli, Marija Karádi i Dóra Mészáros Benkő. Mjesna i hrvatska samouprava voljele bi urediti jednu staru kuću za zavičajnu kuću, ali za njezinu obnovu potrebna su materijalna sredstva i čekaju mogućnost za kandidiranje projekta. Na hodniku zgrade uređena je izložba o prekograničnoj suradnji Kotoribe i Mlinaraca, o Paneuropskom pikniku koji je organiziran nakon društvenopolitičkih promjena na obali rijeke Mure, o privremenim otvaranjima graničnih prijelaza kada se prelazilo čamcima preko Mure posjetiti rodbinu i pajdaše. Svi ti događaji približili su suradnju žitelja s lijeve i desne obale Mure u želji da se vrate ona stara vremena kad se prelazilo na sajmove, mise, proštenja i na druga druženja. O početcima prekogranične suradnje odnosno o budućoj suradnji govorio je bivši načelnik Općine Kotoriba i sada vijećnik Zoran Radmanić. On bi također volio da se konačno ostvari novi most na rijeci Muri kako bi se žitelji opet mogli svakodnevno družiti kao što je to bilo nekad. Nakon svečanosti program se nastavio s gastronomskim i kulturnim programima na kojima je bilo mogućnosti i za kušanje ukusne mlinaračke mazanice.

Beta

Dan lepnja i renovice

Gastronomsko spravišće Prisike i nje okolice

Po šesti put pozvala je Prisika na najlipše mjesto, u park kaštela, ljude iz cijele okolice k gastronomskom spravišću na tradicionalni Dan lepnja i renovice. Ovi specijaliteti i pripravnici kuhari i kuharice od ljeta do ljeta s oduševljenjem čekaju goste, ne samo domaćine, ki kanu kušati ove delikatase, a uz to i perkelte skuhanane na različne načine. Istina, zadnje julijske subote vrime se je malo izigralo s organizatori, ali u šatoru i pod krovom marljive su bile žene, a i muži. Za dicu i ovput su na raspolaganje stale različite igračke, a otvorena je izložba iz djel trodnevnoga tabora ručne šikanosti koji je priredjen od 27. do 29. julija s peljačicama Norom Pantoš-Kulcsár i Eszterom Kirizs-Koósz. Na kampu kot i na izložbi sudjelovala su prisická, plajgorska, židanska i lukindrofska dica, ka su predstavila kratki program i ovput, od hrvatskih jačak i brojalic. Načelnik sela Gyula Orbán svim se je zahvalio za nesebično djelo i govorio i o projektu prik kih Prisika se lipša i razvije. Štefan Krizmanić, predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije, u

U taboru s Norom Pantoš-Kulcsár

HKD „Čakavci“ u gradišćanskom tancu

Jačkarni zbor „Zviranjak“

Foto: ESZTER KOÓSZ

U stvaranju

I dici nije bilo dugo

Jedna od kuharskih brigadov

svoji pozdravni riči naglasio je da je u današnjem svitu najveći kinč malih zajednic skupadržanje. „Ovo je karakteristično i za Prisiku, jer kako se je obnovila okolica oko lokve, k tomu je bila još jednoč potrebna skupna snaga i volja seoskoga društva“, podičio je susjedni načelnik mješćane. U kulturnom programu sudjelovali su HKD „Čakavci“ iz Hrvatskoga Židana, domaći Jačkarni zbor „Zviranjak“ i duo s gitarom ter sa starimi šlageri. Za mužiku bili su zaduženi svirači petrovisko-nardarske formacije „Žgano“, a uspješnu i dobro poiskanu priredbu Seoske samouprave, Hrvatske samouprave Prisike i Zbirke sakralne umjetnosti Hrvatov u Ugarskoj zatvorio je „Retro-disco“.

Tiho

TOMAŠIN – U organizaciji Hrvatske samouprave Tomašina 25. srpnja organiziran je jednodnevni izlet. Izletnici su posjetili naselje Buzsák, gdje su sudjelovali na radionici koju vodi Klára Csörsz. U sklopu izložbe pogledali su narodnu i narodno-obrtničku umjetnost Hrvata koji su nekada naseljavali naselja u oblasti „Nagyberek”, poglavito Somogyzentpál, Buzsák. Iskoristili su priliku vožnje malom željeznicom i posjetili Balatonfenyves.

FOTO: ORGANIZATORI

Tamburaši u Orfúu

Jedanaesti put zasvirale su tambure u prekrasnom malom naselju Orfúu pored Pečuha. U organizaciji Kulturne udruge „Vizin” i ove se godine održala „Ljetna škola tambure”. Sudionici su došli iz Baranje, Podravine, Bačke te iz Beograda.

Iako u manjem broju, ali s većom marljivošću, sudionici su dan po dan vježbali s voditeljem orkestra „Vizin” Zoltánom Vizvárijem i članom orkestra Markom Jerantom. Uz uvježbava-

nje raznih tamburaških skladbi bilo je vremena i za druženje, razgovore, odmaranje na plaži te za pečenje slanine.

Kamp je zatvoren koncertom za mještane, roditelje te prijatelje sudionika.

Ljetna škola tambure ostvarena je uz materijalnu potporu Fonda „Gábor Bethlen” u okviru natječaja NTAB-KP-1-2022/1-000177.

Vesna Velin

FOTO: RICHARD RAJNAI

KERESTUR – Hrvatska samouprava Kerestura u suradnji s mjesnom župom organizirala je 15. kolovoza, na Veliku Gospu, hodočašće u svetištu u Molve. Hodočašće se ostvarilo u sklopu suradnje dviju župa i samouprava. Vjernici iz Kerestura koje je predvodio župnik Csaba Vasslábán sudjelovali su u procesiji od kapelice do mjesne župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Molva, odnosno na litaniji koja održana na mađarskome jeziku.

MLINARCI – Hrvatska samouprava Mlinaraca osnovala je skupinu za učenje hrvatskog folklor za odrasle osobe. Plesove uče većinom članice nekadašnje plesne skupine, a priključile su se i druge žene. Prema riječima predsjednice Hrvatske samouprave Mlinaraca Zsuzsane Kotnyek vrlo se raduju što su uspjeli organizirati skupinu jer se za vrijeme pandemije i hrvatski društveni život odvijao bez većih aktivnosti. Plesači će uz pomoć stručnjakinje i vrsne poznavateljice narodnih plesova Gordane Gujaš učiti hrvatske pomorske i međimurske plesove.